

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

22R

संस्कृत विशारद (बी.ए.) – नियमित

परीक्षा : डिसेंबर – २०२३

सत्र २ रे

विषय: व्याकरण-२ (22R421)

दिनांक : ०५/१२/२०२३

गुण : ६०

वेळ : स. १०.०० ते १२.३०

सूचना : सर्व प्रश्न अनिवार्य

- प्र. १. अ) अनुच्छेदस्य अनुवादं माध्यमभाषया कुरुत। (०५)
एकस्मिन्नगरे कोऽपि विप्रो महाविद्वान् परं पूर्वजन्मयोगेन चौरो वर्तते । स तस्मिन् पुरेऽन्यदेशागतांश्चतुरो विप्रान् बहूनि वस्तूनि विक्रीणतो दृष्ट्वा चिन्तितवान् , अहो, केनोपायनैषां धनं लभे । इति विचिन्त्य तेषां पुरोऽनेकानि शास्त्रोक्तानि सुभाषितानि चातिप्रियाणि मधुराणि वचनानि जल्पता तेषां मनसि विश्वासमुत्पाद्य सेवां कर्तुमारब्धा ।
- आ) श्लोकस्य सान्त्वयम् अनुवादं माध्यमभाषया कुरुत। (०५)
यस्य नास्ति स्वयं प्रजा शास्त्रं तस्य करोति किम् ।
लोचनाभ्यां विहीनस्य दर्पणः किं करिष्यति ॥
- इ) पञ्चानां वाक्यानामनुवादं संस्कृतेन कुरुत। (०५)
१. माझ्या घराजवळ एक सुंदर मोठी बाग आहे.
२. पाच सामन्त राजे हर्ष राजाच्या भोवती बसले होते.
३. जो उदार असतो, तो श्रीमंत असतो.
४. तुला गुरुजी बोलावीत आहेत.
५. इथे किती फळे आहेत?
६. राजाने लोकांच्या कल्याणासाठी प्रयत्न करावा.
७. मुलींच्या मधुर गायनाने आम्हाला आनंद होतो.
- प्र.२. अ) पञ्च रूपाणि लिखत। (०५)
१. पूर्वकालवाचकम् अव्ययम्- सम् + गम्
२. विधिलिङ्लकारः प्रथमपुरुषः बहुवचनम्- कृ (प.प.)
३. तृतीया-द्विवचनम्- मरुत्
४. स्त्रीलिङ्गं पञ्चमी-बहुवचनम्- तद्
५. लोट् लकारः मध्यमपुरुषः एकवचनम्- पूज् (आ.प.)
६. क्त-प्रत्ययान्तं नपुंसकलिङ्गं प्रथमा- एकवचनम्- नश्
७. लङ्लकारः उत्तमपुरुषः बहुवचनम्- तन् (आ.प.)
- आ) पञ्चानां रूपपरिचयं लिखत। (०५)
१. पन्थाः २. भान्वोः ३. ददर्श ४. उपातिष्ठत् ५. असौ ६. अपहन्ति ७. पठन्ती

इ) पञ्चसु वाक्येषु सूचनानुसारं परिवर्तनं कुरुत। (०५)

१. श्रेयोऽनुशासनम्- सन्धिविग्रहम् अथवा सन्धिं कुरुत ।
२. रुच् इति धातोः कृते उपपदविभक्तिं योजयित्वा वाक्यं लिखत ।
३. वाच्यं परिवर्तयत- आवां प्रवहणं पश्यावः ।
४. अहं भट्टारकं गत्वा निवेदयामि । (पूर्वकालवाचकं निष्कासयत ।)
५. तृणात् ----- तूलः । (लघुतरा, लघुतरम्, लघुतरः)
६. सर्वं खलस्य चरितं मशकः करोति । (स्थूलशब्दस्य समानार्थकं लिखत ।)

प्र.३. तिस्रः संज्ञाः सोदाहरणं स्पष्टीकुरुत। (१५)

१. प्रगृह्यम्
२. कर्म
३. अधिकरणम्
४. नदी
५. करणम्

प्र.४. त्रयाणां सूत्राणां स्पष्टीकरणं सोदाहरणं कुरुत। (१५)

१. अर्थवदधातुरप्रत्ययः प्रातिपदिकम् ।
२. द्रलोपे पूर्वस्य दीर्घोऽणः ।
३. यरोऽनुनासिकेऽनुनासिको वा ।
४. षष्ठी शेषे ।
५. व्याङ्परिभ्यो रमः ।

अथवा

टिप्पणीत्रयं लिखत।

१. परस्मैपदसूत्राणि ।
२. अपादानम् ।
३. अनुनासिकः ।
४. तृतीयाविभक्तिः ।
५. जश्त्वसन्धिः ।
